

Obsah

PŘEDMLUVA	11
1. FUNKČNÍ SYSTÉMY LIDSKÉHO MOZKU	13
1.1. Makroskopická architektura mozku	13
»Konektom« - příklad současného studia neuronálních sítí lidského mozku.....	14
1.2. Mikroskopická architektura mozku	14
1.3. Funkční architektura lidského mozku	17
1.3.1. Úvod.....	17
Mesulamův model.....	18
Neurokognitivní sítě velkého rozsahu jsou charakteristickou obětí neurodegenerativních onemocnění	20
1.4. Mozek je zkoumán na řadě úrovní mnoha metodami	21
První úroveň - geny	21
Druhá úroveň - molekuly	24
Třetí úroveň - buněčné orgány.....	24
Čtvrtá úroveň - mikroobvody.....	24
Pátá úroveň - jednotlivé části neuronů	24
Šestá úroveň - nervové buňky	26
Sedmá úroveň - jednotlivé oblasti mozku	26
Osmá úroveň - funkční systémy	26
Devátá úroveň - chování	26
2. ZRAKOVÉ POZNÁVÁNÍ	29
2.1. Anatomická a funkční organizace zrakového systému	29
2.1.1. Sítnice a corpus geniculatum laterale.....	29
2.1.2. Zrakové korové oblasti.....	32
Posteromediální mapy: V1, V2 a V3.....	36
Dorzální mapy: V3A, V3B, V6 a IPS-X.....	37
Laterální mapy: LO-1, LO-2 a hMT (V5).....	37
Ventrální mapy: hV4, VO-1, VO-2.....	38
Integrace s dalšími korovými funkcemi.....	39
Organizace map zrakového pole.....	39
Frontální oční pole	42

2.2. Poznávání objektů	42
Doménová specificita.....	42
Prediktivní ovlivnění zrakové kůry »shora dolů«.....	44
Transmodální aktivace oblastí FFA a PPA.....	45
Určení trojrozměrné struktury objektu.....	45
2.3. Vizualní agnozie předmětů	46
Vizualní aperceptivní agnozie.....	46
Obtíže s odlišováním aperceptivní a asociativní vizualní agnozie.....	48
2.4. Navigace	50
Lidská navigační síť.....	51
Rychlá a přesná interpretace složité zrakové scény.....	53
Navigace, hipokampus a neuronální plasticita.....	54
2.5. Topografická dezorientace	55
2.6. Poznávání barev	56
Sítnice.....	57
Sítnice a corpus geniculatum laterale.....	57
Primární zraková kůra.....	58
Zraková korová oblast V2.....	58
Zraková korová oblast V4.....	59
Shrnutí.....	60
2.7. Cerebrální achromatopsie	60
Příznaky cerebrální achromatopsie.....	61
2.8. Poznávání pohybu	62
Lidská V5.....	63
2.9. Porucha zrakového rozlišování pohybu (akinetopsie)	64
2.10. Poznávání tváří	66
2.11. Prosopagnozie	69
2.12. Zrakové představy	71
3. SLUCHOVÉ POZNÁVÁNÍ	77
3.1. Funkční anatomie lidského sluchového korového systému	77
Primární sluchová kůra A1, sousedící oblasti a projekce.....	78
Lokalizace zdroje zvuku a jeho pohybu.....	81
Mapování proměn frekvence zvukových vln.....	82
Sluchový systém KDE?, CO? a KDY?.....	83
Identita zvuku.....	84
Pohlavní rozdíly.....	85
Součinnost dalších neuronálních sítí.....	85
3.2. Centrální sluchové poruchy	86
3.3. Hudba, mozek, hudebníci	86
Hudba jako evoluční adaptace.....	87
Vztah hudby a jazyka.....	88
3.3.1. Stavba a funkce mozku hudebníků.....	91
3.3.2. Amuzie.....	94
Co se v mozku děje v průběhu představ známých melodií?.....	96
Citová stránka hudby.....	97
Rytmus.....	97

4. TAKTILNÍ POZNÁVÁNÍ	101
4.1. Základní stavba a činnost somatosenzorického systému	101
Primární sensorická kůra S1, asociační sensorická kůra S2.....	101
Jemný dotyk.....	104
Taktilní systémy KDE? a CO?.....	105
Viscerální somatosenzorické informace	105
4.2. Taktilní agnozie	106
4.3. Reorganizace a plasticita somatosenzorické kůry	107
Fantomové pocity	108
Pocit vlastnictví těla.....	110
4.4. Synestezie	111
Získaná a vývojová synestezie.....	112
Výklad kongenitální synestezie	113
Výsledky funkčních zobrazovacích metod.....	113
5. PAMĚŤ	117
5.1. Pracovní paměť	117
Uvedený popis pracovní paměti je zjednodušení.....	121
Pracovní paměť funkčně vyžívá.....	122
Činnost pracovní paměti má klíčový význam pro modulování selektivní zrakové pozornosti	123
Model zrakové pracovní paměti.....	123
5.2. Deklarativní paměť	124
5.2.1. Epizodická paměť.....	124
Rüdiger Gamm.....	126
5.2.2. Sémantická paměť	127
Epizodická a sémantická paměť jsou do jisté míry vzájemně nezávislé.....	127
Sémantická demence	130
Organizace sémantického systému	131
Vybavování dat ze sémantické paměti závisí na jejich stáří.....	132
5.3. Autobiografická paměť	133
5.4. Amnézie	134
5.4.1. Hipokampální amnézie	134
Porucha epizodické paměti u pacientů s jednostrannou temporální epilepsií.....	138
Atrofii hipokampu může způsobit dlouhodobě vysoká hladina glukokortikoidů.....	139
Poruchy paměti při vývoji Alzheimerovy nemoci a hipokampus.....	140
5.4.2. Diencefalická amnézie	141
5.4.3. Amnézie jako důsledek poškození bazálního telencefala.....	143
5.4.4. Amnézie při ložiskovém poškození bílé hmoty	144
5.4.5. Tranzitorní globální amnézie	145
5.5. Priming	146
Priming ve výsledcích funkčních zobrazovacích metod.....	147
5.6. Pavlovovské podmiňování	147
5.7. Psychogenní amnézie a syndrom falešné paměti	149
Otázka existence disociativní (psychogenní) amnézie.....	150
Činnost mozkové kůry při vybavování iluzorních vzpomínek	153

6. JAZYK	159
6.1. Definice	159
6.2. Fylogeneze	160
Arbibova-Rizzolattiho hypotéza.....	163
Klinické důkazy vrozeného základu jazyka: gen FOXP2, Williamsův syndrom a nikaragujský znakový jazyk.....	169
Christiansenova-Chaterova hypotéza.....	171
6.3. Mapa jazyka a řeči v dospělém mozku	172
Jazyková neuronální síť levé hemisféry.....	173
Fonologické sítě.....	174
Audiomotorická řečová koordinační síť.....	175
Obvod fonologické pracovní paměti.....	176
Architektura sémantického systému.....	176
Zpracovávání vět.....	177
Prozódie.....	181
6.4. Afázie	184
Klasické afázie.....	184
Neklasické afázie.....	189
Zkřížená afázie.....	190
6.5. Čtení a psaní	190
Čtení.....	190
Psaní.....	193
Alexie a agrafie.....	195
Vývojová dyslexie.....	196
Neuroanatomické změny.....	196
Součástí vývojové dyslexie je porucha rozlišování a manipulace s fonémy.....	197
Magnocelulární teorie vývojové dyslexie.....	198
Je vývojová dyslexie »dyschronií«?.....	199
6.6. Jak zvládáme dva nebo větší počet jazyků?	200
6.7. Jazyk neslyšících	201
6.8. Číselný smysl a dyskalkulie	203
7. HYBNOST A PRAXIE	211
Motorická mapa v primární motorické kůře M1.....	211
Doplňková a presuplementární motorická oblast.....	213
Ukázání, úchop a dosahování.....	213
Čas a pořadí motorické akce.....	215
Implicitní a explicitní motorické učení.....	217
7.1. Syndrom odcizené ruky a syndrom nadbytečné končetiny	218
7.2. Bazální ganglia	220
Funkční architektura.....	220
7.3. Mozeček	224
Mozeček a kognitivní funkce.....	227
7.4. Praxie a apraxie	229
Klasifikace apraxií.....	229
Funkční anatomie praxie a apraxií.....	231
Záměrná a automatická imitace.....	232
Apraxie při poškození podkorových struktur.....	233

Znalost užívání předmětů a nástrojů.....	234
Zkřížená apraxie.....	236
8. LATERALITA	239
8.1. Evoluce a a genetika mozkové asymetrie	243
Praváci a leváci	244
Genetické vlivy.....	246
8.2. Funkční specializace hemisfér a syndrom rozštěpeného mozku.....	247
Základní neurologické mechanismy u diskonektovaných jedinců.....	249
8.3. Souhrnný pohled.....	253
9. EMOCE	257
9.1. Homeostatické emoce: emoční pozadí a interocepce	262
Primární aferentní vlákna A- δ a C a Rexedova lamina I šedé hmoty spinální míchy	264
9.2. Stres	268
9.3. Bolest	271
9.3.1. První a druhá bolest. Korové kódování bolesti.....	274
9.3.2. Bolest a placebo efekt.....	277
9.4. Základní emoce, Valence a intenzita emocí	278
Disociace intenzity a valence emocí	279
Pozorování výrazu hnusu ve tváři a pocíování hnusu mají společný neuronální základ.....	281
Poznávání emocí z výrazu ve tváři a dalších signálů	282
Amygdala se aktivuje jak při negativních, tak při pozitivních emocích	283
Funkční neuroanatomie strachu a úzkosti	285
Individuální rozdíly ve zpracovávání emocí	286
9.5. Emoce a kognitivní funkce	288
Na tvorbě emoční paměti se podílí aktivita amygdaly.....	288
Zadní cingulární a retrosplenická kůra	291
Pohlavní rozdíly neuronálních základů emočních vzpomínek	296
9.5.1. Hypotéza somatických markerů	298
Iowský herní test.....	300
9.5.2. Neuronální podklady emoční a sociální inteligence.....	302
9.5.3. Smích, pláč, humor	303
9.6. Systém odměny a hédonický mozek	306
10. VĚDOMÍ A POZORNOST	317
10.1. Neuronální korelát vědomí.....	317
10.2. Perzistující a permanentní vegetativní stav.....	321
Diferenciální diagnostika perzistujícího vegetativního stavu	323
Stav minimálního vědomí	324
10.3. Spánek a některé jeho poruchy.....	326
Fylogeneze a funkce spánku.....	329
Narkolepsie	331
10.4. Funkční architektura systému pozornosti.....	333
Modely zrakové pozornosti.....	333
Systém pozornosti není jednotný	335

Přední část gyrus cinguli.....	338
Allocentrická pozornost.....	342
Emoce a pozornost.....	343
10.5. Opomíjení neboli neglect	344
Poškození vedoucí k opomíjení.....	344
Tři složky syndromu opomíjení.....	346
Opomíjení a prostorové souřadnice.....	347
Pravostranné opomíjení.....	347
Pravostranná zadní parietální kůra a udržování zrakové pozornosti v čase.....	348
Extinkce.....	348
Peripersonální prostor.....	349
11. ŘÍDÍCÍ FUNKCE ČELNÍCH LALOKŮ	353
Pacient Phineas Gage.....	353
11.1. Čtyři prefrontální funkční systémy	354
Dorzolaterální prefrontální obvod.....	355
Orbitofrontální a ventromediální subkortikální obvod.....	356
Poškození čelních laloků v dětství.....	359
Mediální prefrontální-subkortikální obvod.....	360
Centrální část mediální frontální kůry monitoruje akce.....	361
Frontopolární obvod.....	362
Závislost na prostředí.....	362
11.2. Modely prefrontálních korových funkcí	362
Model kontroly mechanismu pozornosti (Norman a Shallice, 1986).....	366
Konekcionistický model (Burnod et al., 1991).....	366
Model časové organizace (Fuster, 1997).....	366
Teorie somatických markerů (Bechara et al., 1997; Damasio 1998).....	367
Model založený na činnosti pracovní paměti (Goldman-Rakic, 1998).....	367
Model adaptivního kódování (Duncan, 2001).....	367
Teorie řízené aktivace (Miller a Cohen, 2001).....	368
Strukturované komplexy událostí (Grafman, 2002).....	368
Současné poznání stavby a funkce řídicích systémů.....	369
Rostrokaudální osa čelního laloku.....	376
11.3. Inteligence	379
Seznam zkratek	387
Rejstřík	390